

N:o 5.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 23 februari 1887.
 — — — — Andra Kammaren den 23 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, om ändrad lydelse af 17 kap.
 12 § handelsbalken.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 6.)

Till Konungen.

Någon företrädesrätt för kommunalutskylders utgående ur gäldbundet bo finnes för närvarande icke uti lagen bestämd.

År 1878 antog Riksdagen för sin del en författning, hvarigenom 17 kap. 12 § handelsbalken, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 8 Oktober 1861, skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Företrädesrätt till lös egendom tillkommer dernäst kronan för gäldenärs utskylder sista och löpande året, hvilka ej för fast egendom utgå, samt derefter landsting och kommuner för de till dem utgående utskylder för samma tid.»

Vid förslagets granskning i högsta domstolen anmärktes, bland annat, att införandet af nya tysta förmånsrätter icke kunde anses i allmänhet öfverensstämma med de regler, som borde gälla för en god kreditlagstiftning. Med afsende å hvad sålunda blifvit anmärkt, och då dels införandet af en tyst förmånsrätt för jemförelsevis så betydliga belopp, som de, hvartill oguldna kommunalutskylder i vårt land stundom uppginge, kunde verka menligt på den allmänna krediten, och något tvingande behof af en sådan åtgärd hvarom fråga under flere föregående riksdagar blifvit väckt, men afslagen, icke syntes vara ådaga-lagdt allenast genom detta Riksdagens beslut, dels ock syftemålet med förslagets antagande endast ofullständigt skulle vinnas, enär för kommunalutskylder för fast egendom icke kunnat stadgas förmånsrätt i samma egendom såsom för kronans ränta af fast egendom egde rum,

fann Eders Kongl. Maj:t, jemlikt skrifvelse af den 8 januari-1879, icke skäl att till Riksdagens ofvan intagna förslag lemna bifall.

Frågan upptogs ånyo vid 1881 års riksdag; och antog Riksdagen då för sin del följande

»Förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 8 oktober 1861, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Dernäst gånge med förmånsrätt ut:

ur fast egendom utskylder för samma egendom till landsting eller kommuner för sista och löpande året, der icke, enligt hvad särskildt stadgadt är, annan än egaren är pliktig att dem gälda; samt

ur lös egendom först gäldenärens utskylder till kronan för sista och löpande året, de der ej för fast egendom utgå, och derefter hans utskylder för samma tid till landsting eller kommun, der de icke, på grund af hvad här ofvan stadgadt är, ur fast egendom gäldas.»

Uti den skrifvelse af den 19 april 1881, hvarmed omförmälda förslag till Eders Kongl. Maj:t insändes, anförde Riksdagen, att vid bristande betalning af kommunalutskylder stora och obilliga förluster kunde uppstå för öfrige kommunalmedlemmar, samt att den förmånsrätt, som kunde beredas kommunalutskylder, icke skulle till sin egenskap blifva så tyst som den, hvilken nu tillkomme en del andra fordringar, enär kommunalutskylders tillvaro vore i lag för hvarje kommunmedlem förutsatt, och dessas belopp för hvarje år offentligen bestämdes, hvarjemte erinrades, att fastighetskrediten icke berördes af en förmånsrätt, som skulle gälla efter alla inteckningar.

Vid granskningen af detta förslag anmärkte högsta domstolen äfven nu hvad som förut blifvit erinradt mot införandet af nya tysta förmånsrätter, äfvensom särskildt dels att förslaget innehölle, att förmånsrätt i den lösa egendomen ej skulle ega rum för de kommunalutskylder, som enligt förslaget borde gäldas eller verkligen guldits eller kunnat gäldas ur den fasta egendomen, hvilka tre olika tydningar kunde leda till mycket olika resultat, dels ock att, jemlikt 127 § utsökningslagen, den föreslagna förmånsrätten, så vidt den afsåge fast egendom, ej kunde göras gällande, då egendomen utmättningsvis försåldes, hvilket förringade betydelsen af den för kommunerna åsyftade förmånen.

Med afseende å hvad sålunda blifvit emot förslaget anmärkt, fann Eders Kongl. Maj:t, enligt skrifvelse den 20 januari 1882, detsamma icke kunna godkännas.

Riksdagen har sedermera flere gånger till behandling förehaft

förslag i samma syftning som de förutnämnda och har nu velat ännu en gång till Eders Kongl. Maj:ts pröfning framlägga den viktiga frågan.

Det torde dervid tillåtas Riksdagen att söka bemöta de skäl, som dels af högsta domstolen och dels eljest emot förslaget anförts och hvilka ansetts vara af den vigt, att de föranledt Eders Kongl. Maj:t att åt förslaget vägra sanktion.

Härvid möter först det påståendet, att de tysta förmånsrätterna, till hvilkas antal den nu ifrågasatta skulle komma att höra, menligt inverkade på realkrediten, och att derföre införandet af nya sådana förmånsrätter icke kunde anses i allmänhet öfverensstämma med de regler, som borde gälla för en god kreditlagstiftning. Derest nu vore fråga om att såsom en nyhet införa tysta förmånsrätter i vår lagstiftning, der de förut icke vore till finnande, synes man visserligen icke sakna skäl att häremot hysa betänklighet. Men detta är, såsom bekant, icke förhållandet, då det vida öfvervägande flertalet af hos oss gällande förmånsrätter just tillhör den klass, som benämnts tysta. Att vid sådant förhållande öka dessa med ännu en, torde således icke böra anses medföra någon våda, derest i öfrigt goda skäl tala för en sådan åtgärd. Hvad åter beträffar anmärkningen derom, att den ifrågasatta nya förmånsrätten skulle kunna skadligt inverka på realkrediten, är ju förhållandet att den förmånsrätt, som för in-tecknade fordringar och kontrakt nu tillgodonjutes, har sin grund i stadgandet uti 9 § 17 kap. handelsbalken, hvaremot åt den föreslagna nya förmånsrätten skulle anvisas ett vida lägre rum eller enligt 12 § i samma kapitel.

Det har vidare blifvit erinradt, att en sådan förmånsrätt skulle innebära en betänkelig orättvisa mot gäldenärens öfriga oprioriterade fordringsegare, hvilka härigenom faktiskt finge af de medel, som eljest skulle tillfallit dem, gälda ifrågavarande utskylder. Emot en sådan åsigt talar redan den omständighet, att staten, som man väl ej må tilltro att vilja till sin fördel mot enskilda dess medborgare öfva orättvisa, fått sig en sådan förmånsrätt tillerkänd, ehuru staten säkerligen vida bättre än de smärre samhällen, hvaraf den sjelf utgör inbegreppet, skulle förmå att bära de förluster, som afsaknaden af en dylik rätt kunde komma att medföra. Men derjemte torde böra erinras, att den enskilde, som inlåter sig i affärsförbindelse med annor man, har sig dervid öppet att taga i öfvervägande alla omständigheter, som kunna öka eller minska tilliten till dennes vederhäftighet och, om denna anses mindre betryggande, alldeles afhålla sig från hvarje transaktion med en sådan person; hvaremot kommunen, som icke eger rätt att från sig afvisa sådana personer, om hvilkas förmåga att fullgöra sina skyldigheter gent emot densamma berättigade tvifvel kunna hysas, för fyl-

lande af sina nödvändiga behof är, om icke uteslutande, dock i väsentlig mån hänvisad till de bidrag, som af kommunmedlemmarne skola uppbäras och hvilka för dem kunna blifva i samma mån mera tryckande, som betalning icke kan erhållas från ett flertal bland desse.

Beträffande den gjorda erinran, att då förmånsrätt i den lösa egendomen ej skulle ega rum för de kommunalutskylder, som komme att gäldas ur fast egendom, det syntes tvifvelaktigt, huru vida härmed afsåges utskylder, som borde gäldas eller verkligen guldits eller kunnat gäldas ur den fasta egendomen, lärer det vara uppenbart, att stadgandet härom afsett sådana utskylder, som väl bort men icke kunnat ur den fasta egendomen gäldas.

Att det vid ett eller annat tillfälle, då fast egendom utmättningsvis försäljes, kan komma att inträffa, att utskylder, som eljest bort ur köpeskillingen utgå, icke komma att ur densamma gäldas, bör väl icke anses innefatta tillräckligt skäl att beröfva rättsegaren denna förmån äfven i de många öfriga fall, då den kan göras gällande.

Riksdagen, som hyser den förhoppning, att Eders Kongl. Maj:t skall af de vid så många olika tillfällen af motionärer från skilda delar af landet gjorda framställningar om förändring af lagstiftningen i detta ämne finna sig öfvertygad, att ett verkligt och trängande behof härtill föreligger och i följd deraf låta de betänkligheter falla, som tillförene mot förslaget sig yppat, har, på anförda grunder och i anledning af gjord framställning, för sin del antagit följande

Lag

angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 8 oktober 1861, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Dernäst gånge med förmånsrätt ut:

ur fast egendom utskylder för samma egendom till landsting eller kommun för sista och löpande året, der icke, enligt hvad särskildt stadgadt är, annan än egaren är pliktig att dem gälda; samt

ur lös egendom först gäldenärens utskylder till kronan för sista och löpande året, de der ej för fast egendom utgå, och derefter hans utskylder för samma tid till landsting eller kommun, der de icke, på grund af hvad här ofvan stadgadt är, ur fast egendom bort gäldas.

Stockholm den 23 februari 1887.

Med undersåtlig vörndnad: